

Katılımcı Yönetim ve Avustralya Seçim Sistemi

Ceray ALDEMİR*

Özge HAMEŞ**

Geliş Tarihi (Received): 13.12.2017 – Kabul Tarihi (Accepted): 08.01.2018

Öz:

Ülkeler içinde buldukları koşullara, toplumsal ve siyasi yapıya, siyasilerin tercihlerine göre farklı seçim sistemleri uygulamakta, hatta farklı sistemleri kendilerine göre uyarlayarak yepyeni ve özgün sistemler oluşturabilmektedir. Uygulanan sisteme bağlı olarak seçmenlerin verdikleri oylar dağıtmakta ve parlamentoda belli bir süre için görev yapacak temsilciler belirlenmektedir. Seçim sistemleri yöneten ve yönetilen arasındaki karşılıklı ilişkiyi ve bu ilişkinin temel prensiplerini ortaya koyan iyi bir yönetişimin kurgulanması için de belirleyicidir. İyi yönetişim anlayışı üzerinde şekillenmiş bir yönetim anlayışı için ise mümkün olan en geniş katılımı yapılan demokratik seçimlere ve seçmen iradesinin çıkan sonuçlara tarafsız şekilde yansıtıldığı seçim sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada Avustralya’da uygulanan, ülkeye özgü seçim sistemi iyi yönetişim ilkeleri ve özellikle de katılım boyutu doğrultusunda ele alınmıştır. Sistem bir yandan bütün oyların sonucu etkileyebilmesi sebebiyle seçmenlerin demokratik katılımını teşvik ederken, bir yandan da adayların hesap verebilirliğini, etkileşime açık ve etkin politik söylemler geliştirmesini sağlamaktadır. Avustralya’da uygulanan seçim sisteminin seçmen ve aday arasında kurduğu bu karşılıklı etkileşim sayesinde yönetimde katılım, hesap verilebilirlik, sorumluluk, tarafsızlık gibi iyi yönetişim prensipleri de yerine getirilmektedir. Çalışmada iyi yönetişim bağlamında Avustralya seçim sistemi 2 Temmuz 2016 tarihli son Federal seçim sonuçları üzerinden bazı eyalet ve bölgeler örnek verilerek incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Avustralya, alternatif oy sistemi, resmi kota, iyi yönetişim, katılım*

---

* Dr. Öğr. Üyesi., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi, cerayceylan@gmail.com.

** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi, ozgehames@gmail.com.

Participative Administration And Australian Election System

Abstract:

Countries can implement different electoral systems according to their social structures, political conditions and preferences of politicians. They can even create new and original systems by adapting different systems to themselves. Depending on the system implemented, the votes are distributed and the representatives who will serve in parliament for a certain period of time are determined. The electoral system is also determinative for the creation of a good governance that establishes the mutual relationship between the ruling and the electorate and the basic principles of this relationship. For a political administration shaped on a good governance network, there is a need for a system of elections in which a broad participatory democratic election and the will of voters can be reflected in an impartial manner. In this study, the country-specific electoral system implemented in Australia was addressed in terms of good governance principles, and in particular the dimension of participation. While the system encourages democratic participation of voters because all voters can influence the outcome of the votes on the one hand, it provides the candidates' accountability and the development of clear and effective political discourse. By the mutual interaction between the electorate and the candidate in the electoral system implemented in Australia, good governance principles such as participation, accountability, accountability and impartiality in management are also fulfilled. In this study, in the context of good governance, the Australian electoral system was examined by examining some states and territories over the results of the latest federal elections of 2 July 2016.

Keywords: *Australia, alternative voting system, official quota, good governance, participation*

Giriş

Yeni kamu yönetimi anlayışının ve yönetim ilkelerinin kabulü ile birlikte yönetsel alanda bir dizi değişim yaşanmıştır. Her türlü dönüşümün temel gerekçesi olan “değişim”; örgütsel, demografik, ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel, ekolojik ve teknolojik olmak üzere pek çok alanda etkilerini hissettirmiş ve yeni bir düzen yaratmıştır (Çukurçayır vd., 2010:3). Özellikle siyasal, örgütsel ve sosyo-kültürel alanda karşımıza çıkan bu yeni düzen siyasi iktidarı tekil güç ve karar mekanizması olmaktan çıkarmış, yönetsel gücü ulusal, yerel ve bölgesel yönetimler arasında paylaşmıştır (Gündoğan, 2010:25). Bu düzende kamusal alanda karar alım süreçlerine ilgilisi olan her kesimin katılımını sağlayan katılımcı yönetim anlayışını benimsemiştir. Kamu kesiminin tek başına hareket etmesi yerine vatandaş, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, özel sektör ve hatta konusuna göre ulus-üstü organizasyonların da sürece etki ettiği bir yapı oluşmuştur (Gündoğan, 2010:29). Bu aktörler önceden olduğu gibi sadece karardan etkilenen değil aynı zamanda kararı etkileyen aktörler konumuna gelmiş, yönetsel güce bir anlamda paydaş olmuşlardır. Yeni kamu yönetimi anlayışında kabul edilen katılımcı, hesap verebilir, denetlenebilir, şeffaf, stratejik vizyon sahibi, etkin ve verimli hizmet için alternatif yöntemlere açık kısacası iyi yönetişime uygun olarak devlet kurum ve kuruluşları yeniden yapılandırılmıştır (Özer, 2006:60).

Bu yeniden yapılanma ya da iyi yönetişim ilkelerinin uygulanma süreci ile gelişen demokratik değerler, bir ülkede sadece yönetsel alanı değil toplumsal ve siyasal alanları da etkilemiştir. Toplumsal alanda daha katılımcı, sosyal bilinci yüksek, haklarını ve sorumluluklarını bilen, örgütlenmiş bireyler ve topluluklar ortaya çıkmaya başlamıştır. İyi yönetişim sayesinde birey; yönetime katılma, talep ve beklentilerini iletebilme hakkına sahip kılınmış, yönetimden hesap sorma, onu denetleme yetkilerini aktif şekilde kullanır kılınmıştır. Siyasal alanda da bireyler ve örgütlü sivil toplum seçimden seçime değil, her dönem siyasi iktidara talip kişi veya partilerle iletişim halinde olma, talep ve beklentileri doğrultusunda politika üretilmesi için sürece müdahil olma, farklı çıkarların ortak paydasının bulunması için çalışılması şansı yakalamıştır (Doorenspleet, 2005). Yönetim mekanizmasının seçimle gelen temsilcileri iyi yönetişim ilkelerine inanan, liyakat esaslı, katılımcılığı teşvik eden, hesap verebilir, denetlenebilir, sorumlu, şeffaf, etkin, verimli ve daha iyi yönetim için çalışmalıdır. Siyasi partiler bu özelliklerde adaylarla seçime girerken, seçmenler de seçeceği kişiler de bu kriterleri aramalıdır.

İyi yönetişim ilkelerinin uygulandığı katılımcı ve hesap verebilir bir yönetim süreci için; yönetsel alanda, sadece seçimle iş başına gelen kişilerin değil bu kişilerin belli bir dönem için seçilmesi işlemlerinin, yani seçim sistemlerinin de, buna uygun olması gerekmektedir. Bir ülkede

uygulanan seçim sistemi o ülkenin içinde bulunduğu şartlara, toplumsal ve siyasi yapıya, ülkelerin siyasilerin tercihlerine göre farklılık gösterebilmektedir (Duverger,1993). Hatta bazı ülkeler var olan sistemleri değişik şekillerde uyarlayarak yepyeni ve kendilerine özgü sistemler de oluşturabilmektedirler (Öztürk, 2015:328). Siyasi kimliği olan yöneticilerin belli bir süre için belirlenmesi ve seçmen iradesinin belli tahsis yöntemlerine göre dağıtılması işlemleri bu sistemlere göre yapılmaktadır. Seçilen yöneticiler halktan aldıkları yetki ile önceden belirlenmiş süreler içinde kamusal alanda hizmet verilmesi, politika oluşturulması ve uygulanması konularında görevli olurlar. Demokratik seçim ve yönetim ilkelerinin bulunduğu ülkelerde seçimleri kazanan siyasi iktidar halktan aldığı yetkiyi yine halka en kaliteli ve verimli hizmet sunulması için kullanmakta, onların talep ve beklentilerine yönelik politikaların üretilmesi için çalışmaktadır. Muhalefet ise iktidarı yönetim süresince denetleyen, ona farklı alternatif politikalar üretilmesinde yardımcı olan ve gelecek seçimlerde iktidar olmak üzere çalışan organizasyonlardır. Bu bağlamda, seçimle iş başına gelecek kişi veya kişilerin belirlenmesi için uygulanan seçim sistemleri, vatandaşların seçime katılımını ve ilgisini artıracak, her oyun sonucu etkileyebilir olduğu bir şekilde çalışmalıdır.

Bu çalışma ülkelerin benimsemiş oldukları seçim sistemleri ile -temel söylemi ‘katılım, hesap verebilirlik, sorumluluk, açıklık, etkinlik, verimlilik’ gibi ilkeler olan- iyi yönetim arasında nasıl bir bağlantı olabileceği sorunsalı etrafında şekillenmektedir. Bu temel sorunsaldan hareketle, parlamentosunun iki kanadını oluşturan ‘Temsilciler Meclisi’ ve ‘Senato’ üyelerinin seçiminde farklı şekilde işleyen sistemler kullanan, ülkenin siyasi tercihlerine, içinde bulunulan koşullarına, benimsenen temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkeleri dengesine göre kendine özgü kuralları olan Avustralya Seçim Sistemi iyi yönetim ve katılım bağlamında incelenmiştir. Öncelikle iyi yönetim ve katılım kavramları açıklanmış, ardından Avustralya’nın siyasi ve yönetsel yapısı anlatılmış, daha sonra ülkede uygulanan seçim sistemleri son yapılan 2 Temmuz 2016 tarihli seçim sonuçları üzerinden örnekler verilerek açıklanmış ve katılım kavramı üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı; daha önce üzerinde çalışılmamış ve kendine özgü, kullanılan geçerli her oyun sonucu etkileyebildiği bir sistem olan Avustralya Seçim Sistemi’nin daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve bunun katılımcı yönetim üzerinden değerlendirmesini yapmaktır. Çalışma sırasında Avustralya’nın 1901 tarihli Anayasası, seçimlerle ilgili temel uygulamalar ve düzenlemelerin yapıldığı 1918 tarihli Federal Seçim Kanunu ve diğer bazı yasalardan, kavramsal açıklamalarda ise gerekli literatür taramaları yapılarak ilgili ulusal ve uluslararası kaynaklardan yararlanılmıştır.

1. Kavramsal Çerçeve: İyi Yönetişim Ve Katılımcı Yönetim

İyi yönetim (good governance) 1990'lı yıllarda özellikle Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası gibi ulus-üstü kuruluşlar tarafından yayınlanan raporlarda katılımcı, etkin, hesap verebilir, denetlenebilir, sorumlu, açık ve şeffaf bir yönetim anlayışını ifade etmek üzere kullanılmıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Program-UNDP) kavramı şu şekilde tanımlamıştır (Weiss,2000:797):

“İyi yönetim, bir ülkedeki ekonomik, siyasi ve idari her düzeydeki işlemlerin yönetilmesidir. İyi yönetim, vatandaşların ve grupların çıkarlarını ifade etme, yasal haklarını kullanma, yükümlülüklerini yerine getirme ve farklılıklarına ara buluculuk etme mekanizmalarını, süreçlerini ve kurumlarını gerektirmektedir. İyi yönetim katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, adil ve hukukun üstün olduğu bir yönetimi teşvik etmektedir”.

Kavramı raporlarında en sık kullanan Dünya Bankası'nın tanımına göre ise iyi yönetim (Weiss,2000: 797);

“... açık ve öngörülebilir bir karar alma sürecinin; profesyonel ve ahlaklı bürokratik yönetimin; eylem ve işlemlerinden sorumlu hükümetin, kamusal karar alma süreçlerine aktif bir şekilde katılan sivil toplumun ve bunların hepsi için hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir düzeni ifade eder”.

Kavramı yaygın olarak kullanan ve önemseyen bu kuruluşların tanımlamalarından da anlaşılacağı üzere iyi yönetim yönetimde demokratik katılımcılığın, etkinliğinin, açıklığının(şeffaflığının), hesap verebilirliğinin, sorumluluğunun, denetlenebilirliğinin, stratejik vizyonunun, liyakatin, ahlakın ve hukukun üstünlüğünün olmasıdır (Web, World Bank) . Bahsi geçen tüm bu özellikleri içeren bir başka tanıma göre iyi yönetim yönetimde temsil, katılım, denetim, açıklık, hesap verme sorumluluğu, kalite, ahlak, kural ve sınırlamalar, hukukun üstünlüğü, etkin sivil toplum, rekabet ve piyasa ekonomisi ile uyumlu alternatif hizmet sunum yöntemleri ve teknolojik gelişmelere uygun siyasi ve ekonomik düzenin olmasıdır. Kısacası iyi yönetim için oluşturulacak mekanizmalarda yasama, yürütme ve yargı organlarının işleyişi ile ilgili kurallar ve sınırlamalar, halkın sesi ve katılım mekanizmaları ve alternatif ve rekabetçi hizmet sunum yöntemlerine başvurulması önemli bir yer tutmaktadır (Aktan, 2013:176).

İyi yönetim toplumsal ve siyasal alanda çeşitli düzeylerde gerçekleşmektedir. Merkezi, yerel ve bölgesel yönetimler tarafından belirlenecek politika ve alınacak kararlara ulusal ve ulus-üstü kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve vatandaşların bireysel katılımları ile işlemektedir. İyi yönetim

için karar alma ve politika belirleme süreçlerinde ilgilisi olan herkesin katılabileceği, sadece etkilenen değil aynı zamanda etkileyen, talep ve beklentileri doğrultusunda yönlendirebilen, sosyal bilinci yüksek bireylere, örgütlenmiş sivil toplum örgütlerine, üniversitelere, özel sektör kuruluşlarına ve her şeyden önemlisi bu mekanizmayı işletecek yönetsel anlayışına ihtiyaç bulunmaktadır (Toksöz, 2008:8). İyi yönetim ortaya koyduğu katılımcı, hesap verebilir, sorumlu, şeffaf, hukuka bağlı, adil ve tarafsız, liyakat sisteminin geçerli olduğu ve stratejik vizyon sahibi yönetim anlayışı ile bir yönetimde olması gereken ‘ideal düzen’ ortaya konmaktadır. Bu yönüyle bir devlet yönetimi için iyi yönetim ideal bir devlet yönetimini tanımlamaktadır. Bu ideal yönetim iyi yönetime uygun olarak gerekli kurumsal yapıları oluşturulmalı ve yasal düzenlemeleri yapmalıdır. İyi yönetimin temel ilkeleri katılımcı yönetim, hesap verebilirlik, şeffaflık ve hukukun üstünlüğü bir devlet yönetiminde yönetenlerin seçimi- atanması- işe alımı gibi göreve geliş biçiminden başlamakta ve yönetim sürelerince devam etmektedir. Yönetici kadrolar belirlenirken liyakat, ahlaki değerlere bağlılık, adil ve tarafsız yönetim gibi birçok kritere göre seçim yapılmalıdır (DPI, 2012).

Katılımcı yönetim, iyi yönetimin kurumsal stratejilerinden biridir. Başka bir ifadeyle vatandaş katılımı katılımcı yönetimin en önemli çıktısıdır. Bu bağlamda hesap verebilirliği, saydamlığı kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasını tetikleyecek olan katılım ilkesi, yönetimin bizzatı kendisi olarak da tanımlanabilir. Bir toplumun karar verme süreçlerine katılma hakkının, dünya topluluğu tarafından temel bir insan hakkı olarak kabul edildiği gerçeğinden de anlaşılacağı gibi katılımcı yönetim, diğer temel hedeflere ulaşılmasına yardımcı olabilecek en temel yönetim enstrümanıdır. Özellikle katılım, demokrasiyi derinleştirmeye, toplumsal sermayeyi güçlendirmeye, verimliliği ve sürdürülebilir büyümeyi kolaylaştırmaya, eşitlik ve sosyal adaleti geliştirmeye yardımcı olabilir (Birleşmiş Milletler, 2007:4).

Siyasal sisteme katılma ‘fırsatı’ ya da daha doğru bir ifadeyle ‘hakkı’, demokratik hükümet sisteminin sorgulanmaması gereken temel tezidir. Bireyler, oy kullanarak ve siyasi tartışmalara katılarak iktidarın kendilerini (vatandaşları) ilgilendiren konulardaki görüşlerini bilmelerine izin vermelidir. Temel olarak demokrasinin anlamı budur (Richardson 1983: 1’den aktaran Aulich, 2009:44). Demokratik toplumlarda vatandaşın yönetime katılım ilkesi neredeyse evrensel olarak kabul edilmektedir. Ancak buna rağmen bu katılımın araçları ve kapsamı çoğu zaman tartışmalıdır. Geleneksel olarak vatandaşların yönetime katılımı yönetim süreciyle ilgili bilgilere halkın erişimini kolaylaştırmak, vatandaşların haklarını doğrudan etkileyen konularda ‘danışılma’ haklarını arttırmak ve tüm seslerin eşit bir şekilde duyulmasını sağlamak için alınan tedbirlere odaklanmıştır. Bu gibi tedbirler tipik olarak standartlaştırılmış kurallar, protokoller, mevzuat ve yönetmelikler aracılığı ile

sağlanır (Bridgman ve Davis, 2000). Ancak dönüşen kamu yönetimi sürecinde, yönetişime ya da katılımcı yönetime dahil olmanın geleneksel yapıdan farklı ilke ve yöntemleri içerdiğine inanan bir görüş vardır. Paydaşların sürece dahil edildiği, bilgi değişimi ve bilgi aktarımının katılım ve hesap verebilirlik temelli oluşturulduğu; karar alma ve iletişimin merkezi olmayan hale getirildiği; karşılıklılık ve güven üzerine kurulu ilişkileri öne çıkaran bir sistem bu yeni düzenin birer ögesi olabilir (Reddel and Woolcock, 2003:93).

Temel yönetim ilke ve süreçleri bu şekilde tanımlanan ideal yönetime sahip bir ülkede uygulanan seçim sistemleri ve seçim kanunları da oldukça önemlidir ve bu yönetime uygun olmalıdır. Bunun için bir ülkede kabul edilmiş olan seçim kanunları ve siyasi parti kanunları, diğer yönetsel düzenlemelerde olması gerektiği gibi katılımı destekler nitelikte düzenlemeler içermelidir. Başka bir deyişle, devlet yönetiminde iyi yönetişimin tahsisi ve sürdürülebilirliği için, yönetici kadrolara atanan bürokratik kadrolar kadar seçilen ve siyasi kimlikleri olan yöneticiler için de aynı kriterler esas alınmalıdır. Bir siyasi parti adına veya bağımsız olarak seçimlere girerek yönetime talip olan bütün adaylar, yönetimleri süresince iyi yönetişime ve ilkelerine -katılım, siyasi ve mali hesap verebilirlik, kamu kaynakların etkin ve verimli kullanımı, hukukun üstünlüğü vs. (Dünya Bankası, DYG, 2006) önem vermelidirler. Siyasi partiler kendi iç örgütlenmelerinde iyi yönetişim ilkelerine göre yapılmalıdır, parti içi demokrasi, aktif katılım, hesap verebilir ve denetlenebilir bir yönetim sağlanmalıdır. Aynı zamanda partiler, partide görev yapacak veya parti adına seçimlerde yarışacak adaylarını da aynı kriterlere uygun olarak belirlemelidirler. Seçim Kanunları iyi yönetişime uygun yöneticilerin seçilmesi ve seçmen iradesinin sandıktan çıktığı şekilde parlamentoya yansımını sağlayacak şekilde adil ve tarafsız, hileden ve şaibeden uzak seçim sistemleri benimsemeli, bu sistemler temsilde adalet ve yönetimde istikrarı mümkün olduğunca dengeli bir şekilde sağlamalıdır.

Uygulanan seçim sistemleri bir parti veya bağımsız aday lehine sonuç ortaya çıkaracak şekilde yanlı olmadığı gibi katılımı mümkün olan en yüksek seviyede sağlamaya yönelik teşvik edici olmalıdır. Seçmene her oyun önemli olduğu ve sonucu etkileyebilecek potansiyele sahip olduğu, bu yüzden oy hakkının kullanılması gerektiği duygusu verilmelidir. Seçmen sandığa giderken oyunun öneminin bilincinde ve sorumluluğunda olmalıdır. Kendisine bir parti veya grup tarafından dayatılan değil, kendi fikirlerine ve tercihlerine uygun olarak tercihli veya alternatifli sıralama yapabileceği imkanlar sunulmalıdır. Tercihli veya alternatifli bu oy sistemi sayesinde adaylar seçmenlerin bütününe hitap edecek uzlaşmacı dil (söylem) geliştirecek ve seçimden seçime değil her zaman onlarla iletişim içerisinde olacak, partiler ise ortak çıkarlara yönelik politikalar benimseyeceklerdir. Oyunun değerlendirilmeye alındığı ve sonucu etkileyebilir potansiyelde olduğu düşüncesinde olan

seçmenler, seçimlere beklenenden daha fazla katılım gösterecek, adayları detaylı şekilde inceleyip değerlendirebilecek, onlardan gerektiğinde hesap sorabilecektir. Katılımın yüksek olduğu seçimlerde daha sorumlu, hesap verebilir, denetlenebilir, açık ve seçmenin en yoğun ilgi gösterdiği yönetici kadrolar belirlenebilecektir. Bu şekilde kurulmuş siyasi ve yönetsel yapılarda iyi yönetişimin temel ilkeleri gerçekleşerek ‘ideal yönetim düzeni’ sağlanmış olacaktır.

2. Avustralya'da Siyasi Ve Yönetsel Yapı

Avustralya ya da Avustralya Milletler Topluluğu (Commonwealth of Avustralia) güney yarım kürede yer alan, dünyanın en büyük ada ülkesi ve en küçük kıtasıdır. Hiçbir ülkeyle kara sınırı olmayan Avustralya, Hint Okyanusu ve Büyük Okyanus arasında uzanmaktadır. Bugün yaklaşık olarak 25 milyon insanın yaşadığı Avustralya'nın başkenti Canberra ve en büyük şehri Sydney'dir (abs.gov.au). 1 Ocak 1901 tarihinde yürürlüğe giren Avustralya Federal Anayasası'na göre; Avustralya meşruti monarşi ile yönetilen federal bir devlettir. İngiliz Milletler Topluluğu'nun üyesi olmanın sonucu olarak kabul edilen monarşi İngiliz Kraliyet Ailesidir. Avustralya Kraliçesi ve aynı zamanda devlet başkanı olan Kraliçe II. Elizabeth, politik açıdan tarafsız ve sembolik yetkilere sahiptir. Yetkilerini kendisi tarafından atanan genel vali ve eyalet valileri aracılığı ile kullanır (aph.gov.au). Kraliçe, 28 Mart 2014 tarihinden bu yana General Vali Sir Peter Cosgrove tarafından temsil edilmektedir.

Avustralya'da yönetim federal, eyalet-bölge ve yerel yönetim olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Avustralya'da yönetim de ortaya çıkan bu üçlü yapı, 1901 tarihli Anayasa ile kabul edilen federal yapının sonucudur. Federal yapı ile koloniler savunma, göç, dış ticaret gibi bütün ulusu ilgilendiren konularda yönetme yetkilerini merkezi bir yönetim ile paylaşmış ancak diğer konularda egemenlik haklarını kullanmaya devam etmişlerdir (peo.gov.au). Avustralya; New South Wales, Victoria, Queensland, Güney Avustralya, Batı Avustralya ve Tazmanya olmak üzere altı eyalet, Avustralya Başkent Çevresi (ACT) ve Kuzey Toprakları olmak üzere iki özel bölgeden oluşmaktadır (Ersun, Mumcu ve Çeşmecioğlu, 1998: 9). Her eyaletin kendi yasama meclisleri bulunmaktadır. Queensland dışında diğer beş eyalette yasama meclisleri tıpkı federal parlamentoda olduğu gibi iki kanatlıdır. Queensland 1922 yılında aldığı bir kararla tek meclisli olarak çalışmaktadır (quora.com). Anayasa'nın 121.maddesine göre bu altı eyalet dışında Federal Parlatonun kararıyla yeni eyaletler kurulması mümkündür. İki özel bölge (Avustralya Başkent Çevresi (ACT) ve Kuzey Toprakları bağımsızlığın ardından kurulmuş, eyaletlere göre daha az nüfusa sahip ve eyaletler kadar geniş olmasa da kendi kendini yönetmek yetkilerine sahiptir.

Avustralya'da altı eyalet ve iki bölgenin üzerinde Avustralya Federal Devleti bulunmaktadır. Federal devlet ulusun tümünü ilgilendiren konularda yönetme yetkisine sahiptir. Bütün ülkede uygulanacak genel nitelikte kanunları yapma yetkisi Federal Parlamento'dadır. Federal parlamento temsilciler meclisi ve senato olmak üzere iki kanatlıdır. Her iki kanadın temsilci sayısı ve seçim yöntemleri farklıdır. Avustralya ülkenin 'siyasi tercihlerine, içinde bulunulan koşullara, benimsenen temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkeleri dengesine' göre tamamen kendine özgü kuralları olan ve parlamentonun iki kanadında farklı şekilde işleyen sistem uygulamaktadır. Temsilciler Meclisi 150 üyeli olup seçimleri üç yılda bir yapılmakta ve seçimlerinde 1919 yılından bu yana 'Alternatif Oy Sistemi' uygulanmaktadır. Temsilciler Meclisi'nde eyaletlerin nüfus ve büyüklüklerine bağlı olarak gönderdikleri temsilci sayısı da değişiklik göstermektedir. Senato ise 76 üyeli olup, seçimlerinde 'Resmi Kota Sistemi' uygulanmaktadır. Senato üyeliklerinin sayısı Temsilciler Meclisi'nin aksine her eyalet için eşit kabul edilmiştir. Bunun sebebi, büyük eyaletlerin küçük eyaletlere oranla Temsilciler Meclisi'nde daha çok temsilcisi olması dolayısıyla avantajlı konumlarını dengelemektir. Buna göre Senatoda eyaletlerin 12 ve bölgelerin ikişer temsilcisi bulunmaktadır. Senato üyeleri seçimleri altı yılda bir yapılmakta ve Senato'nun yarısı her üç yılda bir yenilenmektedir (australia.gov.au). Seçmenler Federal seçimlerde parlamentonun her iki kanadında temsilcilerini seçmekte ve bu seçimlerde kendi eyalet veya bölgelerinin Temsilciler Meclisi'ndeki temsilcileri için yeşil renkli oy pusulası, Senato'da ki temsilcileri için beyaz renkli oy pusulası kullanmaktadırlar (aec.gov.au).

Seçimlerle ilgili bütün uygulamalar 1918 tarihli Federal Seçim Kanunu'nda düzenlenmiştir. Kanuna göre Avustralya Seçim Komisyonu(AEC), Eyaletler Birliği seçim kütüğünü tutmak, federal seçimleri, ara seçimleri ve referandumları yürütmekle görevlidir. Ayrıca her eyalet ve bölgede seçim işlerini yürütmekle görevli Seçim Komisyonları bulunmaktadır. Örneğin; Batı Avustralya Eyaleti'nde seçim işlerini Batı Avustralya Seçim Komisyonu, Avustralya Başkent Çevresi seçim işlerini Avustralya Başkent Seçim Komisyonu tarafından yürütülür. Kanuna göre; 18 yaşında veya daha büyük olan tüm Avustralya yurttaşlarının, seçim kütüğüne kaydolması ve oy kullanması yasal zorunluluktur. Federal seçimler Cumartesi günü yapılmaktadır. Seçim gününde oy kullanılamayacak olması durumunda seçmenler oylarını erken veya posta yolu ile de kullanabilmektedirler. Erken oy kullanma merkezleri seçim gününde önce açılıp, seçim gününe kadar hizmet vermektedirler. Posta yolu ile oy kullanmak için önceden gerekli başvuruların yapılması gerekmektedir. Seçim günü seçmenler kendi eyalet veya bölgelerinde herhangi bir seçim sandığında oylarını kullanabilmektedirler. Seçim sandıkları sabah 8'de açılır, akşam 6'da kapanır. Seçim günü başka bir

eyalet veya bölge oy kullanılmak isteyen ve daha erken oy kullanmamış olan seçmenler oylarını eyaletler arası oy kullanma merkezlerinde kullanabilmektedirler (aec.gov.au). Seçme hakkına sahip her vatandaş federal, eyalet-bölge ve yerel yönetim birimleri seçimlerinde oy kullanma ve dolayısıyla her birinin yönetiminde seçtikleri temsilciler aracılığıyla egemenlik hakkına sahiptir.

Avustralya Anayasası'nda parlamentoda bulunan siyasi partilerin rolleri, iktidar ve muhalefet partilerinin konumları, liderlerinin görevleri konusunda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. İktidarı, Temsilciler Meclisi'nde yarıdan bir fazla sayıda sandalye kazanan parti veya kurdukları koalisyonlar elde ederler. Avustralya siyasi sistemi, siyasi alanda ortaya konan tercih ve çıkarları bölmek yerine, aralarında yakınlık olanları bir araya getirmek, bu yolla tek başlarına çoğunluğu elde edemeyen siyasi parti veya grupların sistem içerisinde var olmalarını sağlamak üzere koalisyonlara açık bir biçimde dizayn edilmiştir (aceproject.org).

3. Temsilciler Meclisi Üyelerinin Belirlenmesi: Alternatif Oy Sistemi

Alternatif Oy Sistemi(AOS) 1871 yılında ABD'li mimar William Robert Ware tarafından ortaya atılmıştır. Bugün sistemi en iyi uygulayan ülke Avustralya'dır. Sistem, 1919 yılından bu yana Avustralya'da Temsilciler Meclisi'nin 150 üyesinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Sistemin ortaya konulmasında ki asıl amaç; birbirlerine yakın olan parti veya grupların seçimlere ayrı ayrı girmesi sebebiyle oyların bölünmesini engellemek, bunların seçimden önce koalisyon ya da iş birliği yapmasını teşvik etmek olarak belirtilmektedir (aceproject.org).

Temsilciler Meclisi seçimlerinde öncelikli olarak her eyalet seçilecek temsilci sayısı kadar seçim çevresine ayrılmakta ve her seçim çevresinde bir temsilci seçilmektedir. Seçime girecek olan partiler bu seçim çevrelerinde 1'er aday göstermektedirler (aec.gov.au). Örneğin; Tazmanya Eyaleti Temsilciler Meclisi'nde 5 sandalyeye sahip olduğu için 5 seçim çevresine ayrılmakta ve partiler bu 5 seçim çevresi için 1'er aday göstermektedirler. Victoria Eyaleti 37 temsilci göndereceği için 37 seçim çevresine ayrılmakta ve her parti 37 seçim çevresinin her biri için 1 aday göstermektedir. Avustralya Başkent Çevresi 2 temsilci seçebileceği için 2 seçim çevresine ayrılmakta ve partiler bu seçim çevreleri için 1'er aday göstermektedirler. Seçmenler kendi seçim çevrelerine göre belirlenmiş adaylar arasından birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü gibi tercih sıralaması yapmaktadırlar. Örneğin; Tazmanya Eyaleti'nin Bass isimli seçim çevresinde 6 parti aday göstermişse burada seçmen, bu adaylar arasından birinci tercihten başlayarak altıncı tercihine kadar sıralama yapacaktır. Aynı eyaletin Braddon isimli seçim çevresinde 7 parti aday göstermişse seçmen birinci tercihinden başlayarak yedinci tercihine kadar sıralama yapacaktır. Victoria Eyaleti'nin Batman isimli seçim

çevresinde 11 aday seçime girmişse seçmen 1'den 11'e kadar, Calwell'de 5 aday seçime girmişse 1'den 5'e kadar tercih sıralamasında bulunacaktır. Seçim Kanunu'na göre seçmen sıralama yapmak zorundadır. Sistem biraz karışık işlediği için seçmenler oy verme sırasında dilerse yetkililerden yardım alabileceği gibi yanlış sıralama yapması durumunda yeni oy pusulası alabileceklerdir (aec.gov.au).

Adayların ilk oy dağılımında seçimi kazanmaları için ilk tercih olarak %50 salt çoğunluğu aşmaları gerekmektedir (Öztürk,2015:345). Birinci dağıtımda hiçbir aday, kullanılan geçerli oyların yarısından bir fazlasını alamamışsa, en az oyu alan aday elenmekte ve elenen bu adayın oyları, onun birinci tercih olarak verildiği oy pusulalarında yer alan ikinci tercihlere bakılarak yeniden dağıtılmaktadır. İkinci defa yapılan oy tahsis işleminde yine hiçbir aday %50+1 oy oranına ulaşamamışsa, bu sıralama içerisinde en az oyu alan aday elenmekte, bu adayın oyları, onun birinci tercih olarak verildiği oy pusulasında yer alan ikinci tercihlere bakılarak yeniden dağıtılmaktadır. Elenen bu adayın oy pusulasında bir seçmenin yaptığı sıralamaya göre ikinci tercihte daha önce elenen aday yer alıyorsa üçüncü tercihine bakılmakta ve oy dağıtım işlemi gerçekleştirilmektedir. Bu tahsis işlemleri bir adayın seçilme yeterliği olan %50+1 oy oranına ulaşmasına kadar devam etmektedir (aec.gov.au) Temsilciler Parlamentosu seçiminde kullanılan Alternatif Oy Sistemi %50 salt çoğunluğu gerekli kıldığı için hiçbir adayın azınlık oyuyla seçilmemesini güvenceye almaktadır (aceproject.org). Aşağıda yer alan örneklerde Avustralya Temsililer Meclisi için yapılan 2 Temmuz 2016 tarihli son seçim sonuçları üzerinden sistem çeşitli eyaletler ve seçim çevreleri üzerinden örneklendirilmiştir.

Örnek 1: Güney Avustralya Eyaleti Mayo Seçim Çevresi'nde yapılan seçimin sonuçları incelenmiştir. Eyaleti Temsilciler Meclisi'nde temsil edecek 11 temsilcinin 1'i de bu seçim çevresinden seçilmiştir. Mayo'da birinci tercihler sonucunda Liberal Parti adayı %37.7, Nick Xenophon Takımı adayı %34.8, İşçi Partisi adayı %13.5, Yeşiller Partisi adayı %8, Önce Aile Partisi % 4.6 ve Liberal Demokratlar %1.2 oy almışlardır. İlk tercihlere göre hiçbir aday %50 çoğunluk oyunu alamadıkları için en az oyu alan Liberal Demokrat'ların adayı elenmiştir. Elenen bu adayı destekleyen seçmenlerin %37.8'i ikinci tercih olarak Liberal Parti adayını, %26.6'sı Nick Xenophon Takımı adayını, %14.5'i Önce Aile Partisi adayını, %10.9'u Yeşiller ve %10'u İşçi Partisi adayını desteklemiştir. İkinci defa yapılan dağıtım sonucunda da hiçbir aday seçilme yeterliğine ulaşamamıştır. Oy tahsisi bir parti adayının belirtilen oy oranına ulaşmasına kadar devam etmiş ve beşinci defa yapılan oy tahsis işlemi sonucunda bir aday gerekli çoğunluğu sağlayabilmiştir. Buna göre Nick Xenophon Takımı adayı %54.97 oy oranıyla seçilmiştir. Bu seçim Çevresinde beşinci kez

yapılan oy tahsis işleminde elenen İşçi Partisi adayını destekleyen seçmenlerin %79.7'si ikinci tercih olarak kazanan parti Nick Xenophon Takımı adayını desteklemiştir (results.aec.gov.au).

Örnek 2: New South Wales Eyaleti Temsilciler Meclisi'ne 47 temsilci gönderen yoğun nüfusun yaşadığı bir eyalettir. Bu eyaletin Sydney Seçim Çevresi'nde aynı tarihte yapılan seçimlerde 10 parti aday göstermiştir. Toplam geçerli oyun 87.900 olduğu bu seçim çevresinde salt çoğunluk 43.951 olmuştur. Seçmenlerin birinci tercihlerine bakılarak yapılan oy dağıtımı sonucunda oyların %43.7'sini İşçi Partisi aday, %29.1'i Liberal parti aday, %18.8'ini Yeşiller Partisi aday ve en az oyu da %0.44 ile Direkt Demokrasi Partisi aday almıştır. Adaylardan hiçbiri seçilmek için gerekli olan çoğunluğa ulaşamamış ve en az oyu alan Direkt Demokrasi Partisi aday elenmiştir. Bu aday birinci tercih olarak gösteren seçmenlerin ikinci tercihlerine göre oy dağıtımı yapılmış ve yine hiçbir aday gerekli çoğunluğa ulaşamamıştır. Sydney Seçim Çevresi'nde dokuzuncu kez yapılan tahsis işleminde İşçi Partisi aday %65.3 oy oranına ulaşarak seçilmiştir (results.aec.gov.au).

2 Temmuz 2016 tarihinde yapılan Federal Avustralya Genel Seçimlerinde yaklaşık 15 milyon seçmen oy kullanırken seçimlere katılım oranı %91.0 olmuştur. Seçim sonuçlarına göre Temsilciler Meclisi'ne seçilecek 150 üyenin partilere göre dağılımı; Liberal-Ulusal Koalisyon 76, İşçi partisi 69, Bağımsızlar 2, Yeşiller 1, Nick Xenophon Takımı 1, Katter'in Partisi 1 şeklinde olmuştur. Bu sonuca göre hükümeti görevini Ulusal-Koalisyon üstlenmiştir (results.aec.gov.au).

Alternatif Oy Sistemi (AOS), siyasal sonuçları itibariyle iki turlu seçim sistemine benzer sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. AOS, iki turlu seçim sisteminde olduğu gibi tek parti ya da bloktan, birden çok adayın oyları bölmeksizin seçime katılabilmesini sağlar. Yani seçim öncesinde parti ittifaklarına imkan vermektedir. Sistemde yer alan parti veya gruplar seçimlerden önce yapacakları iş birliği ve koalisyonlar sayesinde daha güçlü olarak yarışacak, politikalarını gerçekleştirme hedefine daha çok yaklaşabileceklerdir. Partiler tarafından politik amaca ulaşma konusunda bir araç olarak kullanılan Avustralya Siyasi Sistemi, iki turlu sistemden farklı olarak tek turda seçimlerin sonuçlanması ve seçmenlerin tercih sıralaması yapmalarına imkan verecek şekilde kurgulanmıştır. Seçmenler parti listelerine göre oy pusulalarında birinci, ikinci, üçüncü olarak tercihlerini sıralamaktadırlar fakat bu sıralamayı her zaman sistemin kurgu amacına uygun olarak, partiler arası yakın ideolojilere göre veya gerçekleştirilmesini istediği siyasi çıkarların sırasına uygun olarak ortaya koymayabilmektedirler. Seçmen farklı etken veya olgular sebebiyle farklı tercih sıralamaları yapabilmektedir (aceproject.org).

Avustralya siyasetine ilişkin olarak bazı yorumcular Temsilciler Meclisi için yapılan seçimlerde oy tahsis işleminde kullanılan Alternatif Oy Sistemi'nin, bir seçim çevresinde en çok oyu

alan adayın seçildiği seçim sistemi olan First Past The Post System(FPTP) diye adlandırılan çoğunluk sisteminin bir versiyonu olduğunu söylemektedirler. Bu yorumculara göre Avustralya'da uygulanan AOS, çoğu zaman ortaya çıkardığı seçim sonuçları ve siyasi parti yapıları ile FPTP ile aynı doğrultuda sonuçlar vermektedir. Bir seçim çevresinde en çok oyu alan adayın seçildiği seçim sistemi olan FPTP ile sonuçlar bakımından benzerlikleri olsa da AOS'nde seçmenler kendilerine sunulan oy pusulalarında tercih sıralaması yapmakta ve tek bir aday üzerinde oy kullanmak zorunda kalmamaktadırlar. Bu nedenle sisteme 'tercihli oy sistemi' de denilmektedir (aceproject.org). Tercihli oy sistemi; seçmenlerin önüne konulan liste üzerinde herhangi bir değişiklik yapmadan, adaylar arasında sıralama yapması esasına dayanmaktadır. Seçmen, liste üzerinde herhangi bir değişiklik yapmak zorunda değildir, aynı sıralamayı kabul ederek oy kullanabilmektedir. Tercihli sistemde, Alternatif Oy Sistemi'nde olduğu gibi tercih sıralaması yapmak zorunluluğu yoktur (Meclis Yayınları,1982:32). Ayrıca sistem salt çoğunluk esasına dayandığı için parti koalisyonlarını ve iş birliğini teşvik etmektedir. Küçük çaplı partilerin güçlü adaylarla girdikleri seçim çevrelerinde kazandıkları oyların, ikinci tercih olarak kazanılması büyük partiler bu partilerle iş birliği yapmak zorunda kalabilmektedirler. Bu yönüyle sistem bir yandan çoğunluk sisteminin ortaya çıkardığı 'yönetimde istikrar' ilkesini gerçekleştirirken bir yandan da 'temsilde adalet' ilkesine işlerlik kazandırabilmektedir.

Oyların sayımı açısından da sistemler arası farklılıklar bulunmaktadır. FPTP veya Tercihli Sistemde en çok oyu alan aday seçilirken, AOS'de bir adayın seçilebilmesi için en çok oyu alması yeterli olmamakta, %50+1 oy çoğunluğuna ulaşması gerekmektedir. Daha önce de anlatıldığı gibi bir aday birinci tercih sıralamasında bu oy oranına ulaşamadığı takdirde, en az oyu alan aday elenmekte, onun oy pusulasına göre ikinci tercihlere göre oy tahsis işlemi yapılmaktadır. Süreç bir adayın %50+1 oy oranına ulaşmasına kadar devam etmektedir. Alternatif Oy Sistemi bu yönüyle diğer sistemlere göre daha büyük çaplı ve sonuçlanması uzun zaman alan bir sistem olmaktadır (aceproject.org).

Alternatif Oy Sistemi'nde adayların diğer adayların oy pusulalarına göre oy elde etmeleri ve bu pusulalarda ki tercih sonuçlarına göre seçimi kazanabilmeleri mümkündür. Bu sebeple adaylar sadece kendi seçmenlerine karşı değil tüm seçmenleri ilgilendirecek geniş kapsamlı politikalar üretmek için çalışmakta, daha ılımlı söylemler ve siyaset dili kullanmakta, ortak menfaatlere uygun çözümler ortaya koymaya yönelmektedirler. Sistem seçmenler açısından ise tercihlerinin önemli olduğu ve sonucu etkileyebilir olduğu fikri ile katılımını teşvik etmektedir. Seçmenler kendisine sunulan listelerde yakın gördüğü veya desteklediği adayları tercih sıralaması yoluyla belirleme ve

onlara seçimleri kazandırma şansına sahiptirler. Sistem katılımı özendirildiği, açıklığı, tarafsızlığı, tutarlılığı, liyakati sağladığı gibi seçen ve seçilen arasında sürekli etkileşimi ve iletişimi gerektirmektedir. Seçmen hesap sorma ve denetleme yetkilerini özellikle seçim dönemlerinde kullanma şansına sahip olmakta yönetici adayları ise bu bilinçle daha sorumlu davranmaktadırlar.

4. Senato Üyelerinin Belirlenmesi: Resmi Kota

Avustralya Senatosu için seçilecek üyelerin belirlenmesi işlemi, Temsilciler Meclisi üyelerinin belirlenmesi yöntemine göre daha karmaşık bir yapıdadır. Resmi Kota seçimden sonra kullanılan geçerli oy sayısına göre belirlendiği için senatör seçim kesin sonuçları ve sandalye dağıtım işlemi yaklaşık dört hafta sonra açıklanabilmekte ve dolayısıyla daha uzun zaman almaktadır. Seçim Kanunu'na göre Senato'da altı eyaletin 12, iki bölgenin 2 temsilcisi bulunmaktadır. Adayların seçilmesi için öncelikle her seçim çevresi için ayrı ayrı olarak belirlenen resmi kotanın aşılması gerekmektedir. Resmi kota; o eyalet veya bölgede kullanılan toplam geçerli oy sayısının, seçilecek senatör sayısının bir fazlasına bölünmesi ve çıkan sonuca bir eklenmesi suretiyle hesaplanır. Partilerin gösterdikleri adaylar aldıkları oy oranından bağımsız olarak, parti tarafından belirlenmiş sıraya göre seçimi kazanırlar. Bazen aday daha fazla oyu almasına rağmen parti sıralaması sebebiyle kendisinden daha az oy alan ancak daha üst sıradaki partisinin diğer adayına karşı seçimi kaybedebilmektedir. Resmi Kota belirlenirken şekil 1'deki formül kullanılmaktadır:

$$\text{Resmi Senato Kotası} = \frac{\text{Geçerli (Resmi) Oy Pusulası Toplamı}}{\text{Seçilecek Senatör Sayısı} + 1} + 1$$

Şekil 1: Resmi Senato Kota Formülü

Avustralya Senato Seçimlerinde kullanılan Resmi Kota sistemine göre kotayı aşan adaylar seçilmektedir. Ancak bazen kota dışı seçilmekte mümkündür. Seçim Kanunu'nda da açıklandığı üzere adaylar ve partilerin aldıkları toplam geçerli oy sonucuna göre seçilecek senatör sayısına ulaşamadığı takdirde en yüksek oy oranına sahip aday, kotaya ulaşıp ulaşmadığına bakılmaksızın seçilmektedir. Buna 'kota dışı seçilme' denilmektedir. 2 Temmuz 2016 günü yapılan seçimlerde, her eyalet ve bölgeye göre ayrı ayrı belirlenen resmi kotaları aşarak veya kota dışı seçilme ile senatoya seçilen 76 temsilcinin partilere göre dağılımı şu şekildedir; Liberal-Ulusal Koalisyon 31, İşçi Partisi 25, Yeşiller 9, Nick Xenophon Takımı 3 ve diğer partiler 8 senatör kazanmışlardır. Aşağıda, yapılan son seçim sonuçları örnekler üzerinden incelenmiştir:

Örnek 1. 2 Temmuz 2016 günü yapılan Senato Seçimleri'nde New South Wales Eyaleti için resmi kota;

$(4,492,197/12+1) +1= 345,554$ olarak hesaplanmıştır. Belirlenen bu kotayı aşan partiler ve kazandıkları temsilci sayısı: Ulusal-Liberal Parti 1.610.626 oy ile 5, İşçi Partisi 1.405.088 oy ile 4 şeklinde olmuştur. Ulusal-Liberal Parti ve İşçi Partisi aldıkları oy oranlarına ve resmi kotaya göre birden fazla senatör kazanmışlardır. Bu partilerin listesinde yer alan adaylar aldıkları oy oranlarından bağımsız olarak listede yer alma sırasına göre seçilmişlerdir. Resmi kotaya göre dağıtılamayan 3 senatör ise partilerin aldıkları oy oranına göre, Yeşiller 332.860 oy ile 1, Pauline Hanson'ın Tek Millet Partisi 184.012 oy ile 1 ve Liberal Demokrat Parti 139.007 oy ile 1 şeklinde dağıtılmıştır. Bu eyalet seçim sonuçlarına göre Yeşiller, Liberal Demokratlar ve Tek Millet Partisi resmi kotaya ulaşamadığı halde resmi kotaya göre seçilecek senatörler tam olarak dağıtılamadığı için kota dışı seçilmişlerdir. Kota dışından seçilmek için kotaya ulaşamayan partiler arasında en fazla oyu almak gerekmektedir. Seçim sonuçlarına göre Hıristiyan Demokratlar 121.379, Nick Xenophon Takımı 80.111 oy almış, ancak resmi kotaya ulaşamadığı gibi kota dışından da senatör kazanamamışlardır (results.aec.gov.au).

Örnek 2. Aynı tarihli Senato Seçimleri'nde Güney Avustralya Eyaleti için resmi kota;

$(1,061,165/12+1) +1= 81,629$ olarak hesaplanmıştır. Belirlenen resmi kotayı aşmayı başaran Liberal Parti 345.767 oy ile 4, İşçi Partisi 289.902 oy ile 3 ve Nick Xenophon Takımı 230.703 oy ile kotaya göre 3 senatör kazanmıştır. Resmi kotaya göre dağıtılamayan 2 senatörlük için kota dışından Yeşiller Partisi 62.329 oy ile 1 ve Önce Aile Partisi 1 senatör kazanmıştır (results.aec.gov.au).

Sonuç

Bir ülkede ideal düzenin sağlanması için önemli olan toplumsal, siyasal, ekonomik ve yönetsel bütün alanların demokratik değerlere inanmış ve iyi yönetim ilkelerine göre yapılandırılmasıdır. Bu noktadan hareketle, seçimle iş başına gelen yöneticileri belirleme süreçleri dahil tüm sistemler buna uygun olarak düzenlenmelidir. Demokrasinin temel unsurlarından biri olan 'milli egemenlik', halkın yönetime katılabilme hak ve yetkisidir; dahası yeni kamu yönetimi anlayışı ile literatürümüze giren ve bireyin kendini kamusal alan içinde görünür hale getirdiği katılımcı yönetim anlayışı da demokrasinin hem uygulamada hem de teori de vazgeçilmez bir detayını oluşturmaktadır. Demokrasinin ve katılımın bir sonucu olarak halk, egemenliğini düzenli ve belli süreler için seçtikleri temsilcileri aracılığıyla kullanır. Temsilcilerin seçimi için düzenli olarak yapılan seçimlerde sandık başına giden halk, kendi özgür iradesi ile herkesin eşit oy hakkına sahip olduğu, açık sayım- döküm ve yargı denetimi ilkelerinin uygulandığı şartlar altında oylarını kullanmaktadır. Demokratik seçim için geçerli olan bu evrensel ilkeler ışığında kullanılan oylar farklı seçim sistemleri kullanılarak dağıtılmakta ve seçime katılan parti veya grupların kazandıkları temsilci sayısı belirlenmektedir. Seçim sistemleri açısından önemli olan seçmen tercihlerini en doğru şekilde ortaya çıkaracak ve mümkün olduğunca bu tercihlere göre temsilini sağlayacak demokratik yöntemler ortaya koymaktır. Bu noktada Öztürk'ün (2015:328) de belirttiği gibi seçim sistemleri arasında temsilde adaleti sağlayan nispi temsil sistemi veya yönetimde istikrarı sağlayan çoğunluk sisteminin en iyi sistemler olduğunu söylemek gerçekçi değildir. En iyi seçim sistemi seçmen tercihlerini en doğru ve kesin şekilde dağıtan ve yansıtan sistemlerdir. Bir ülke hangi sisteme göre seçim yaparsa yapsın önemli olan evrensel demokratik ilkeler çerçevesinde, belli ve düzenli aralıklarla seçimlerin yapılmış olması, seçim sürecinde medya dahil tüm iletişim araçlarının kullanımında bütün parti veya gruplara eşit fırsat sunulması, seçmen tercihlerine göre seçimlerin şaibeden ve hileden uzak bir şekilde sonuçlandırılmasıdır.

Bu çalışma; uygulanan seçim sistemlerinin yönetsel alanda seçimle iş başına gelenleri belirlemesi ve bunların yönetimleri süresince uyacakları iyi yönetim ve katılımcı yönetimin uygulanabilirliği için gereken ilkeler açısından değerlendirmesini Avustralya özelinde yaparak önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. İdeal düzen için sosyal bilinci yüksek ve farkındalıkları olan vatandaşların katılımcı yönetim bilinciyle, yönetimde daha çok söz hakkını sağlayacak mekanizmaların kurulmasının yanı sıra Avustralya'da uygulanan seçim sistemleri gibi katılımı özendirerek farklı motivasyonları da olmalıdır. Özellikle temsilciler meclisi üyelerinin seçimlerinde

uygulanan alternatif oy sistemi kullanılan geçerli her oyun sonucu etkileyebildiği, katılım için yüksek motivasyon sağlayan bir sistemdir.

Sistemin çalışma şekli itibariyle seçmenler ve adaylar açısından farklı işlevler yerine getirdiği söylenebilir. Sistemde seçmenler; oylarının önemli olduğunu, sonucu etkileyebildiğini, sandıktan çıkan iradenin sandalye dağılımına mümkün olan en ideal şekilde yansıdığını görmektedirler. Dolayısıyla seçmene seçimlere katılım için gerekli motivasyon yaratılmış olmaktadır. Ayrıca seçmenler partilerin sundukları sıralamaya tabi olmaksızın kendi tercihlerine göre adaylarını seçmekte ve dolayısıyla dayatılan tek bir listeye tabi olmamaktadır. Seçmen tercih sıralamasına söylemlerini veya vaatlerini beğendiği, hesap verebilir, kendi kriterlerine göre gerekli liyakate sahip veya başka saiklerle en çok desteklediği adaydan başlamaktadır. Diğer tercihlerinde ise farklı ideoloji veya partiden adayları da tercih etme şansı yakalamakta, kendine en yakın adayları bir sıraya koyarak seçme işlemini tamamlamaktadır. Sonuçta, seçmen; iradesinin tercih sıralaması itibariyle mutlaka sonuca etki edeceğini, en azından tercihlerinden birinin seçilme potansiyelinde olduğunu bilmekte ve bu da hem katılımcı yönetimi güçlendirmekte hem de katılımcı yönetimin temellerini sağlamlaştırmaktadır. Adaylar açısından ise her seçmen tarafından tercih edilmek için ortak politikalar üretmek, ılımlı bir söylem kullanmak, hesap verebilir ve şeffaf bir siyasi iradeye sahip olmak gerekmektedir. Son olarak seçmenler ve adaylar arasındaki karşılıklı katılımcı yönetim ve iyi yönetişim bilincinin bu derece yaygınlaşması ve sürdürülebilir halde olması Avustralya'nın kendine özgü seçim sisteminin en önemli sosyo-politik çıktısıdır.

Kaynakça

- Aktan, C. C. (2002), İyi Yönetişim Kavramı,
<http://www.canaktan.org/politika/yonetisim/tanim.htm> (30.05.2017)
- Aulich, C. (2009). 'From Citizen Participation to Participatory Governance in Australian Local Government',
Commonwealth Journal of Local Governance, Issue 2: January 2009
<http://epress.lib.uts.edu.au/ojs/index.php/cjlg>
- Bridgman, P. and DAVIS, G. (2000). Australian Policy Handbook, Allen and Unwin, Sydney.
- Çukurçayır, M. A., Eroğlu, H.T. Ve Eşki Uğuz, H. (Ed.), (2010). Yönetişim: Kuram-
Boyutlar- Uygulama, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Doorenspleet (2005) Electoral systems and good governance in divided countries,
Ethnopolitics, 4:4, 365-380, DOI: 10.1080/17449050500349533
- Duverger, M. (1993) Siyasal Partiler (Çeviri: Ergun Özbudun). Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Ersun, C. , Mumcu, Z. Ve Çeşmecioğlu, S. (Kasım 1998). Avustralya Ülke Etüdü.
İstanbul Ticaret Odası Yayın No. 1998-59, 9-10, İstanbul.
- Gündoğan, E. (2010). Yönetişim: Kavram, Kuram Ve Boyutlar.
- Özer, M.A. (2006), Yönetişim Üzerine Notlar, Sayıştay Dergisi Sayı: 63
[Http://www.Acarindex.Com/Dosyalar/Makale/Acarindex-1423911613.Pdf](http://www.Acarindex.Com/Dosyalar/Makale/Acarindex-1423911613.Pdf)
- Öztürk, N.K. (2015), *Anayasa Ve Devlet*, Albi Yayınları, İzmir.
- Reddel, T. And Woolcock, G. (2003). 'A Critical Review Of Citizen Engagement
Strategies in Queensland', in NIG [National Institute for Governance], Facing the
Future: Engaging stakeholders and citizens in developing public policy, NIG,
University of Canberra.
- TBMM Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürlüğü Yayınları 5 (1982), Seçim Sistemleri ve
Türkiye'deki Uygulamaları, TBMM Basımevi, Ankara
- Toksöz, F. (2008), İyi Yönetişim El Kitabı, Tesev Yayınları, İstanbul.
- Weiss, T. G. (2000). Governance, good governance and global governance: conceptual and
actual challenges. Third world quarterly, 21(5), 795-814.
- Birleşmiş Milletler. (2007). Committee of Experts on Public Administration Sixth session, New York, 10-13
April 2007, Item 3 of the provisional agenda: Participatory governance and citizens' engagement in
policy development, service delivery and budgeting.
<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan025375.pdf> (20.07.2017)
- DPI, 2012, Yönetişim Modelleri Üzerine Uygulamalı Bir Analiz,
http://www.democraticprogress.org/wpcontent/uploads/2013/11/TURKISH_PracticalAnalysisOf_GovernanceModels.pdf
- Dünya Bankası, Dünya Yönetişim Göstergeleri, 2006,
<http://info.worldbank.org/governance/wgi2007> (05.04.2017)
<http://www.abc.net.au/news/federal-election-2016/results> (05.04.2017)
<http://abs.gov.au/>
<http://aceproject.org/>
<http://results.aec.gov.au/20499/Website/HouseDivisionPage-20499-188.htm> (04.04.2017)
http://www.aph.gov.au/About_Parliament/House_of_Representatives/Powers_practice_and_procedure/00_-_Infosheets/Infosheet_20_-_The_Australian_system_of_government (14.02.2017)
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/MENAEXT/EXTMNAREGTOPGOVERNANCE/0,,contentMDK:20513159~pagePK:34004173~piPK:34003707~theSitePK:497024,00.html>
(30.05.2017)
<http://www.australia.gov.au/about-government> (05.04.2017)
<http://www.peo.gov.au/learning/closer-look/governing-australia.html> (12.04.2017)
<https://www.quora.com/In-Australia-what-is-the-difference-between-a-state-and-a-territory> (12.04.2017)